

З А П И С Н И К

ГОДИШЊЕ СКУПШТИНЕ ИСТОРИСКОГ ДРУШТВА НР ЦРНЕ ГОРЕ, ОДРЖАНЕ НА ЦЕТИЊУ У САЛИ НАРОДНОГ ПОЗОРИШТА 30 СЕПТЕМБРА 1951 ГОДИНЕ

Скупштини су присуствовали делегати већег броја историјских секција. Присутан је био такође и помоћник претсједника Савјета за просвјету и културу НР Црне Горе друг Блажо Савићевић.

Скупштину је отворио у 9 часова претсједник Друштва друг Јагош Јовановић и пошто је поздрављено присутне, предложио је да у радно претсједништво уђу: Стево Лопичић, пензионер са Цетиња, Десанка Раичевић, професор из Иванграда, и Игњатије Злоковић, директор Поморског музеја из Котра, а да записник води секретар Друштва. Предлог је једногласно усвојен.

Претсједавајући Злоковић захваљује се у име радног претсједништва на избору и предлаже овај дневни ред:

- 1) Извјештај секретара Друштва о годишњем раду;
- 2) Извјештај Надзорног одбора о финансиском пословању;
- 3) Дискусија по извјештајима;
- 4) Разрјешење старе и избор нове управе Друштва;
- 5) Реферат др Јевта Миловића о владици Данилу на основу писама пронађених у Задарском архиву;
- 6) Реферат Андрије Лаиновића о међународном стажу историчара у Севру код Париза;
- 7) Разно.

Скупштина је усвојила предложени дневни ред.

I

У организационом погледу Друштво је и даље остало подијелено на 14 секција и имало је 242 члана.

Све секције нијесу подједнако радиле. На скупштину нијесу послале своје делегате: Титоград, Бар, Жабљак и Колашин, а Пљевља и Херцеговци су на вријеме оправдали свој изостанак. Годишње извјештаје нијесу послале секције: Титоград, Никшић,

Бар, Улцињ и Колашин. Највише успјехе имале су секције: Котор, Иванград и Пљевља. Број чланова по секцијама био је: Херцеговци 50, Пљевља 46, Жабљак 43, Бијло Поље 36, Котор 35, Иванград 27, Цетиње 5, а Андријевица није могла да да о томе обавјештење. По свим секцијама одржано је укупно 41 предавање, и то: Котор 12, Жабљак 9, Иванград 4, Андријевица 4, Бијело Поље 4, Пљевља 3, Цетиње 3 и Херцеговци 2. Чланови которске секције написали су једну књигу и објавили 12 чланака, а чланови иванградске намјеравају да организују завичајни музеј и да појачају рад око прикупљања докумената из НОБ-е и другог рукописног материјала. Секције су претежно учлањивале наставнике историје и тиме, сасвим погрешно, давале Друштву узан професионални карактер.

Управа је настојавала да се остваре главни задаци Друштва. Одржавана је писмена веза са секцијама и пружала се помоћ у набавци стручне литературе. Друштво је учествовало у формирању савезног координационог одбора историских друштава и било члан, преко свог секретара, редакције часописа тога одбора: „Настава историје у средњој школи“, чија су два броја изашла у току прошле школске године. Једино Управа није успјела да осигура сарадњу, иако је прилоге за тај часопис на вријеме тражила преко секција. Управа је затим пружала потребну сарадњу Историском институту и Научном друштву, ангажовала се у припремама и у извођењу Тринаестојулске прославе и Његошеве стогодишњице смрти. Главну пажњу Управа је обратила прикупљању историске грађе, уређивању часописа „Историски записи“ и окупљању сарадника. Редакција часописа је организовала 23 новембра пр. г. један дискусионни састанак који је дао веома корисних резултата. Намјера редакције да часопис излази редовно као двоброј није се могла остварити, не услед материјалних разлога, јер су они били обезбијеђени дотацијама Претсједништва владе и Савјета за просвјету и културу НР Црне Горе, него због оскудице у добрим прилозима. Стога је часопис излазио у тробројним свескама. Он, несумњиво, има својих недостатака, али се не могу оспорити ни његове заслуге за научно проучавање црногорске прошлости. Десетогодишњици Тринаестојулског устанка посвећен је читав један троброј, а идући троброј, који ће ових дана изићи, посвећен је стогодишњици Његошеве смрти. Часопис одржава библиографску рубрику, али му недостаје рубрика за приказивање и оцјењивање нових публикација. Редакција се нада да ће за ову рубрику, као и за све остале у часопису, наћи сарадника код чланова Друштва. Управа сматра за свој задатак такође да помогне млађе научне кадрове да своје историско знање прошире у иностранству, како би из шире научне и културне перспективе могли, методом дијалектичког материјализма, бацати јачу свјетлост на прошлост Црне Горе.

II

Надзорни одбор изнио је у свом извјештају да је финансиско пословање Друштва било уредно. Главни расходи падали су на штампање и растурање часописа, на хонораре сарадницима, на одржавање администрације и једног административног службеника.

III

У дискусији која је настала по извјештајима друг Костић (Улцињ) извињава се што улцињска секција није поднијела годишњи извјештај. Међутим, Секција је у многоме одговорила свом задатку: успјешно је популарисала историску литературу, одржала низ предавања на старом Улцињском Граду, у радничком одмаралишту „Иван Милутиновић“ и на Народном универзитету, настојавала је да се очувају историски споменици и да се пронађу нови од којих треба нарочито истаћи једну надгробну плочу из 1468 године.

Проф. Ђуровић (Никшић) износи рад никшићке секције и подвлачи да она у прикупљању архивске грађе није ништа урадила, јер од свих архива не постоји ништа. Влада велика заинтересованост за старине и препоручује да се археолошким налазиштима, којих има доста у околини Никшића, и њиховом испитивању поклони озбиљна пажња.

Писмене извјештаје допуњују другови: Мијатовић (Андријевица) и Ђулафић (Иванград). Ђулафић износи да Секција, поред осталог, настоји да се у Иванграду оснује завичајни музеј за који би могла послужити зграда у којој је била још 1836 године прва основна школа у овом крају. Секција надзирава око 1.500 докумената из НОБ-е и рукописни материјал о Васојевићима, који је годинама скупљао Мирко Дедовић.

Друг Средановић (Улцињ) приказује занемареност улцињских старина, нарочито Улцињског Града. Зуб времена је неумољив, па апелује да се спаси што се још може спасити и да се изврши реконструкција града, а нарочито двора Балшића.

Друг Злоковић (Котор) истиче потребу да секције поклоне већу пажњу чувању архива и културно-историских споменика, јер су они често изложени грубом уништавању. Штампач може много учинити да се то повезљиво ријешити. Затим излаже начин рада которске секције и подвлачи потребу да чланови дају прилоге за „Историске записе“.

Друг Ивановић (Никшић) сматра да „Историски записи“ треба да поклоне пажњу и настави историје. Добро би било када би се поједине добро обрађене методске јединице из историје објављивале. Предлаже да се организују археолошка ископавања за вријеме ферија и поздравља иницијативу управе да се млађи кадрови историчара шаљу у иностранство ради усавршавања.

Друг Јагош Јовановић даје објашњења по неким питањима која су покренута током дискусије. Потребно је часопис што више популарисати и уздизати га научним чланцима. Археолошким ископавањима, нажалост, не може се поклонити већа пажња из недостатка стручњака. Питање из практичне наставе историје, уколико се појаве у некој секцији спор око њих, могла би се изнијети на разматрање Управи Друштва.

IV

Пошто је скупштина примила извјештаје и дала разрјешницу старој Управи, усвојила је предлог претсједавајућег да кандидацију чланова за нову Управу предложи кандидациони одбор састављен од радног претсједништва и по једног члана свих присутних секција. Затим је дат одмор од 15 минута.

У наставку рада, кандидациони одбор је предложио нову Управу у овом саставу: Претсједник Јагош Јовановић; потпретсједници: Јован Ћетковић, Нико Луковић и Ристо Драгићевић; секретар: Андрија Лаиновић; благајник: Јевто Миловић; чланови: Игњатије Злоковић, директор Поморског музеја у Котору; Душан Поповић, директор Народног музеја у Херцегновом; Вукман Ђулафић, директор Осмогодишње школе у Иванграду; Марко Бошковић, професор Гимназије у Котору; Момчило Полексић, професор Гимназије у Пљевљима; Јован Ђуришић, директор Осмогодишње школе у Титограду; Љубо Ђуровић, професор Гимназије у Никшићу; Стево Лопичић, судија у пенсији са Цетиња; Петар Шеровић, пензионер из Бијеле (Бока); д-р Радосав Вешовић, професор Гимназије у Иванграду; Марко Рашовић, потпуковник у пенсији из Титограда; Марко Маргиновић, пуковник у пенсији са Цетиња; Илија Средановић, директор Осмогодишње школе у Улцињу и Драгомир Мијатовић, наставник Осмогодишње школе у Андријевци.

Надзорни одбор: Милан Вујачић, директор Гимназије на Цетињу; Војин Вуковић, директор Учитељске школе у Никшићу и Даринка Јовановић, професор Гимназије на Цетињу.

Скупштина је једногласно примила предложену Управу.

V

Реферат о владици Данилу израдио је д-р Миловић на основу 39 владиних оригиналних писама из 1725—1730 године које је нашао у задарском Државном архиву и која су до сада била потпуно непозната. Историска наука располагала је до сада са веома мало архивског материјала из доба владике Данила, нарочито су била ријетка његова писма. Усљед тога није био довољно развијетљен тај отјек црногорске историје. Исто тако и сам лик владике Данила, главног лица „Горског вијенца“ и неоспорно крупне фигуре црногорске историје, био је историски недовољно

освијетљен. Стога је реферат имао карактер једног научног саопштења од великог значаја.

V

У реферату о међународном стажу историчара, одржаном у Севру код Париза од 18 јула до 21 августа, Андрија Лаиновић је изнио своје утиске и запажања. Стаж је организовано УНЕСКО. Присутно је било 70 делегата из 32 државе. Главни му је циљ био: како настава историје може помоћи да се развије међународна сарадња и грађанска свијест код ученика основних и средњих школа. Стажисти су радили по групама. Прва је третирала питање наставе историје за дјецу до 12 година; друга, од 12 до 15; трећа, преко 15, а четврта, формирање наставника историје. У свакој групи обрађено је по неколико реферата који су додирнули масу питања из школске теорије и праксе а разрађивана су била путем дискусије. На стажу су измијењане мисли и искуства из школске праксе и теорије; упознати су разни школски системи и организације, начин предавања, услови школовања, стање уџбеника и других наставних средстава. Истакнуто је да историју треба ослободити сваке мистификације, разбити заблуде и предрасуде, онемогућити фалсификовање чињеница, сузбити дух шовинизма, обратити већу пажњу културној историји а из националне истичати моменте који су помогли општи развој. Дати одговарајуће мјесто великим људима, избјегавати повреду осјетљивости других народа и настојавати да се историчари сусједних народа сагласе о једнообразном гледишту на историске догађаје у којима су заједнички судјеловали. Наставник, наоружан општом културом, солидним стручним и педагошким знањем, високим моралним и интелектуалним особинама, изразите љубави за свој предмет и позив, остаје главни фактор за правилну наставу историје. Као такав он ће знати да користи помоћна средства: научне расправе, лијепу књижевност, репродукције сликарских и вајарских дјела, мапе, цртеже, аудио-визуелна средства и уџбенике. Уџбеницима посветити највећу пажњу. Настојавати да сусједни народи израде за себе заједничке уџбенике. Обављати посјете сусједним и другим земљама, вршити размјену научних публикација и бити у писменој вези са иностраним наставницима. Учинити све да се развије дух сарадње, приснијег упознавања и љубави међу народима. Апеловати на просвјетне факторе да омогуће одлажење у иностранство професорима и студентима историје.

Југословенски делегати су указивали да је преко марксистичког схватања историје једино могуће доћи до праве научне истине и до истински мирољубиве међународне сарадње. Њихов напредни поглед, кад се дискутовало о историји као о науци, о начину наставе историје и тумачењу историских догађаја о друштвеним и међународним односима уопште, одобравали су многи

делегати, нарочито они из скоро ослобођених земаља ваневропских континената. Правилно тумачећи нека питања из наше прошлости и садашњости, они су разбијали извјесне заблуде, које су биле плод пропаганде реакционарних кругова код неких делегата. Указано је са колико се непознавања и некритичности говори о догађајима из наше прошлости у неким страним публикацијама. Таквих примјера има доста у старијим списима, али их има и у новијим. У Историско-географском рјечнику од Бујеа из 1914 године каже се на пр. да је Карађорђе поријеклом из једне француске породице а да је књаз Никола абдицирао 1891 године у корист свога сина Данила. (M. N. Bouillet: Dictionnaire universel d'histoire et de géographie, Paris, 1914, стр. 489 1285). У хронологији историских догађаја од Бертјеа из 1930 године, која иде до 1900 године, поменути су из читаве наше историје само ови догађаји: Косовска битка, Београдски мир (1739) и Први устанак (Tableaux d'histoire générale par J. Berthier et C. Lauvernier, Paris 1930). Нешто више података има у хронологији од D-r Georgius Minnich: Zeittafeln zur Weltgeschichte, али и ту има чудних нетачности: Маричка битка била је 1363; Мурат I заузео Београд 1385; Карађорђа признали Турци за кнеза 1807; Други балкански рат почео 3 фебруара 1913; устанак у Црној Гори угушен 7 јула 1942 године. Нијесу споменути устанци: Гупчев, Карађорђев, Милошев, ни сарајевски атентат. Овакве појаве лако би се дале убудуће избјећи научном сарадњом између појединаца и научних организација у иностранству.

Стажисти су, поред осталог, ближе упознали све значајније културне споменике Париза и околине. У тродневној екскурзији долином ријеке Лоаре обогатили су своје историско знање разгледањем чувених феудалних градова и замкова. Драгоцјено искуство и пажња која је указивана од стране француских власти и организације УНЕСКО оставиле су на учеснике снажне утиске. На крају, иницијативом белгиских делегата, образован је привремени одбор који ће радити на формирању међународног друштва историчара.

VII

На крају, утврђени су ови закључци: да секције појачају свој рад; да прикупе што више чланова ван наставничких редова; да буду у сталној вези са Управом Друштва; да појачају рад на популаризацији историје, прикупљању историске грађе, побољшању наставе историје по школама; да се Управи Друштва пошаљу током године два опширна извјештаја о раду, и то: први, крајем фебруара, а други непосредно пред сазив идуће годишње

скупштине; да се уредно воде потребне административне и рачунске књиге; да свака секција изради за себе штампил и да се упутити опомена оним секцијама које у овој години нијесу ништа радиле.

Овим је скупштина закључена у 13:15 часова.

Записничар,
Андрија Лаиновић

Претсједавајући,
Игњатије Злоковић